

Дмитро Казначеев

доцент кафедри
тактико-спеціальної підготовки,
кандидат юридичних наук, доцент

Максим Лещенко

здобувач вищої освіти 3 курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Національної поліції України
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З початком повномасштабної збройної агресії проти України питання збереження життя особового складу сектору безпеки і оборони набуло особливої актуальності. В таких умовах тактична медицина стала не просто галуззю знань, а важливою прикладною системою, спрямованою на зниження втрат серед військовослужбовців і працівників правоохоронних органів. Домедична допомога як складова цієї системи відіграє ключову роль у виживанні поранених до моменту прибуття медичного персоналу. Її своєчасне і правильне надання визначає шанси людини на життя.

Тактична медицина – це система дій, спрямованих на надання екстреної допомоги пораненим або травмованим особам у бойових або інших екстремальних умовах. Її основна відмінність від традиційної медицини полягає у тому, що допомога надається в умовах прямої загрози життю – під час обстрілу, у зоні активних бойових дій, у ситуаціях із заручниками або у разі терористичних актів. Саме тому першою ланкою такої допомоги є домедична допомога, що передбачає невідкладні дії з боку осіб, які не є медиками, але перебувають поруч із пораненим: це можуть бути військовослужбовці, поліцейські, рятувальники або інші учасники бойових дій. Домедична допомога охоплює критично важливі навички – зупинку масивної кровотечі, забезпечення прохідності дихальних шляхів, захист від гіпотермії, евакуацію з небезпечної зони.

На законодавчому рівні основи домедичної допомоги закладені в низці нормативно-правових актів. Зокрема, Закон України «Про екстрену медичну допомогу» (ст. 12) [1] визначає, що окремі категорії осіб зобов'язані надавати допомогу при невідкладних станах. Наказ МОЗ № 441 від 09 березня 2022 р. [2] передбачає чіткий порядок надання такого роду допомоги, у тому числі в умовах бойових дій. Крім того, в законодавстві про Національну поліцію України [3], Національну гвардію України [4], Державну прикордонну

службу України [5] йдеться про обов'язок проходити відповідну підготовку та реагувати на невідкладні ситуації. Водночас у нормативних актах існує низка суперечностей: так, зобов'язання надавати допомогу не завжди прямо пов'язане з ситуаціями, коли застосовано зброю чи спецзасоби, що створює правову прогалину.

На практиці система домедичної допомоги в секторі безпеки розвивається шляхом адаптації міжнародних стандартів. Серед них найбільше поширення отримали такі протоколи, як TCCC (Tactical Combat Casualty Care), CLS (Combat Life Saver) і TECC (Tactical Emergency Casualty Care). TCCC є базовим стандартом НАТО з домедичної допомоги у бойових умовах. Він поділяє процес допомоги на три етапи: надання допомоги під вогнем (Care Under Fire), у зоні відносної безпеки (Tactical Field Care) та під час евакуації (TACEVAC). Кожен з цих етапів передбачає чітку черговість дій, що базується на алгоритмі MARCH: Massive hemorrhage (масивна кровотеча), Airway (дихальні шляхи), Respiration (дихання), Circulation (кровообіг), Hypothermia/Head injury (гіпотермія або черепно-мозкова травма). Для поліцейських частіше застосовують стандарт TECC, який адаптований до умов цивільного середовища і містить більш гнучкі вимоги до екіпірування [6, с. 307].

Незважаючи на певні досягнення, система підготовки з домедичної допомоги має суттєві недоліки. Зокрема, у більшості підрозділів не вистачає сертифікованих інструкторів, відсутні сучасні тренажери та муляжі, які дозволили б відпрацьовувати навички максимально реалістично. Підготовка зазвичай має разовий характер, що значно знижує ефективність засвоєння матеріалу. Крім того, відсутній єдиний державний стандарт або узгоджена програма між МВС, МО та МОЗ щодо організації навчання та контролю знань [7, с. 403].

Рішенням цієї проблеми може стати комплексне удосконалення системи домедичної допомоги в секторі безпеки і оборони. Насамперед, слід внести зміни до законодавства, чітко визначивши перелік осіб, які мають зобов'язання проходити відповідну підготовку та надавати допомогу. Необхідно уніфікувати підготовку за міжнародними протоколами TCCC та TECC, впровадити електронні симулятори й створити реєстр інструкторів із тактичної медицини. В навчальні програми вищих закладів освіти з підготовки правоохоронців і військовослужбовців слід включити окремий курс або модуль з тактичної медицини тривалістю не менше 60 годин. Крім того, доцільно проводити регулярні спільні тренування між поліцейськими, рятувальниками та військовими медиками для покращення координації та обміну досвідом.

У підсумку зазначимо, що домедична допомога є не просто елементом тактичної медицини, а її фундаментом. Саме від уміння першої особи, яка прибуває до постраждалого, залежить його виживання. У контексті воєнного стану це особливо актуально, оскільки час є критичним фактором.

Впровадження сучасних стандартів, системна підготовка та належне правове забезпечення здатні не лише знизити рівень летальності на полі бою, а й підвищити загальну боєздатність особового складу.

Список використаних джерел

1. Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 05.07.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5081-17#Text>.
2. Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах: наказ МОЗ України від 09.03.2022 № 441. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0356-22#Text>.
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
4. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>.
5. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>.
6. Мислива О. О. Впровадження тактичної медицини в підготовку та діяльність Національної поліції України. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2018. Вип. 1 (81). С. 304–312.
7. Мислива О. О., Завістовський О. Д., Тінін Д. Г. Тактична допомога пораненим в польових умовах: нормативна та практична складова навчання. *Науковий вісник УжНУ. Серія : Право*. 2024. Вип. 86 (6). С. 399–405.

Андрій КИРИЧЕНКО

старший викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ФІЗИЧНА ВИТРИВАЛІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР БОЄЗДАТНОСТІ ОСОБОВОГО СКЛАДУ: НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ

У сучасних умовах ведення бойових дій, особливо в період дії в Україні воєнного стану, підвищення фізичної готовності військовослужбовців є стратегічним завданням. Серед основних компонентів цієї підготовки центральне місце займає фізична витривалість – здатність організму протистояти втомі при тривалому фізичному чи емоційному навантаженні. Саме ця якість є базисом для ефективного виконання тривалих і складних бойових завдань, підвищення виживаності особового складу, збереження психоемоційної стабільності та підтримки високого рівня бойової готовності [1, с. 141–142].

Фізіологічно витривалість базується на ефективному функціонуванні серцево-судинної, дихальної, нервової та м'язової систем, а також на